

Angela Merkel Döneminde Bütçe Dengesini Sağlamak İçin Uygulanan Siyah Sıfır ve Etkilerinin Değerlendirilmesi

Hatice Dayar¹

RESEARCH ARTICLE

Araştırma Makalesi

MAKALE BİLGİSİ

Gönderme: 08.09.2022

Düzeltilme : 12.11.2022

Kabul : 05.12.2022

Yayın : 29.12.2022

iThenticate benzerlik oranı: %6

JEL Kodu:

H50, H60, H61

Anahtar Kelimeler:

Siyah Sıfır, Bütçe Dengesi, Borç Sınırı, Kamu Harcamaları, Kamu Gelirleri

Ö Z

Almanya’da neo-liberal ekonomi politikalarını benimseyen Angela Merkel döneminde, bütçe dengesini sağlamak için siyah sıfır uygulanmıştır. Siyah Sıfır içerik olarak Angela Merkel döneminin ideal siyasi projesi olarak adlandırılabilir.

Siyah Sıfır, bütçe politikası için yol göstericidir ve bütçe dengesini gerçek siyasi hedef olarak ilan etmektedir. Çalışmanın amacı Almanya’da 2009 yılında Angela Merkel döneminde bütçe dengesini sağlamada politik bir hedef olarak nitelendirilen siyah sıfır uygulamasının etkilerinin incelenmesidir. Genel devlet harcamaları, gelirleri ile yatırım harcamaları, bütçe açığı, borçlanma ve enflasyon üzerindeki etkileri tablolar kullanılarak analiz edilecektir. Çalışma 2005-2021 yılları arasındaki verilerle sınırlandırılmıştır. Angela Merkel döneminde, “yüksek bütçe disiplini” anlayışı hakim kılınmış ve “siyah sıfır” olarak adlandırılan denk bütçe anlayışından asla taviz verilmeyerek Almanya’nın Avrupa’daki ekonomik çalkantıdan korunmasının büyük ölçüde başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Citation: Dayar, H. (2022). “Angela Merkel Döneminde Bütçe Dengesini Sağlamak İçin Uygulanan Siyah Sıfır ve Etkilerinin Değerlendirilmesi”. *International Journal of Public Finance*, 7(2), 319-336. <https://doi.org/10.30927/ijpf.1172551>

¹ Assoc. Prof. PhD., Kütahya Dumlupınar University, Department of Public Finance, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1186-5125>, hatice.dayar@dpu.edu.tr

Black Zero Implemented to Maintain Budget Balance in the Period of Angela Merkel and Evaluation of Effects

ARTICLE INFO

Submitted : 08.09.2022
Revised : 12.11.2022
Accepted : 05.12.2022
Available : 29.12.2022

iThenticate similarity score: 6%

JEL Codes:

H50, H60, H61

Keywords:

Black Zero, Budget Balance, Debt Limit, Public Expenditures, Public Revenues

ABSTRACT

A black zero was applied to balance the budget during the period of Angela Merkel, who adopted neo-liberal economic policies in Germany. In terms of content, Black Zero can be called the ideal political project of the Angela Merkel period.

Black Zero is the guide for budget policy and declares the budget balance as the real political goal. The aim of the study is to examine the effects of the black zero implementation, which is considered as a political target in 2009 in Germany, during the Angela Merkel period. The effects on general government expenditures, revenues and investment expenditures, budget deficit, borrowing and inflation will be analyzed using tables. The study is limited to the data between 2005-2021. During the Angela Merkel period, the concept of "high budget discipline" was dominated and it was concluded that Germany's protection from the economic turmoil in Europe was largely achieved by never making any concessions from the balanced budget concept called "black zero".

1. Giriş

Ekonomik konjonktür bütçe önlemlerinden etkilenebilir. Bu nedenle devlet gerekli bütçe ve ekonomi politikası ile konjonktüre yön vermektedir. Bu anlamda hükümet ve yasa koyucular, mali politikalarının genel ekonomi üzerindeki etkisinden sorumludur. Almanya'nın ilk kadın başbakanı olan ve 2005-2021 yılları arasında görev yapan Angela Merkel dönemi, Almanya ve Alman halkı için başarı, istikrar ve refah dönemi olmuştur. Alman iç politikasındaki ve ekonomisindeki istikrar, Almanya'nın Avrupa'nın ortasındaki bir merkezi güç olarak dünya sahnesindeki yerini sağlamlaştırmıştır. Almanya, 2005-2021 yılları arasında, Angela Merkel'in liderliğindeki muhafazakâr Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) ve Hristiyan Sosyal Birliği (CSU)'nun ortaklığının hâkimiyetindeki koalisyon hükümetleri tarafından yönetilmiştir.

Çalışmada 2009 yılından itibaren uygulamaya konulan bütçede disiplini sağlamaya yönelik siyah sıfır uygulaması ve etkileri ele alınmıştır. Öncelikle Merkel döneminde uygulanan ve siyah sıfır olarak adlandırılan bütçe dengesine ilişkin anlayışın öncelikle kavramsal açıklaması yapılmış ve denk bütçe kuramı ile mali kurallar içindeki yeri açıklanmıştır. Daha sonra Almanya'da bütçe dengesini sağlamak için yapılan düzenlemeler ele alınmıştır. Çalışmanın son kısmında ise siyah sıfırın etkileri tablolar kullanılarak analiz edilmiştir.

2. Siyah Sıfır Kavramı, Denk Bütçe Kuramı ve Mali Kurallar

Bu bölümde önce siyah sıfırın kavramsal açıklaması yapıldıktan sonra denk bütçe kuramı ve mali kurallar içindeki yeri ele alınmaktadır.

2.1. Siyah Sıfır Kavramı

Her ülkenin hükümeti, maliye politikası aracılığıyla ekonomik çerçeveyi belirler. 2008 yılında ortaya çıkan mali krizden sonra, arz yönlü ekonomi politikası ve büyüme odaklı kemer sıkma politikası Almanya'da uygulanmaya başlanmıştır. Angela Merkel döneminde, uygulanan siyah sıfır kavramı, 2009 yılında Almanya'nın maliye bakanı olan Wolfgang Schäuble döneminde getirilmiştir (İsma, 2019).

Kamu bütçesi için günlük konuşma dilinde de kullanılan siyah sıfır dar ve geniş anlamda ele alınmaktadır. Dar anlamda, bütçe tam olarak dengede ise veya az bir fazlalık varsa siyah sıfırdan söz edilmektedir. Geniş anlamda siyah sıfır ise bütçede önemli fazlalıkların olduğu durumu ifade etmektedir. Bütçede açık söz konusu olduğunda siyah sıfırdan söz edilememektedir. Bu durum aynı zamanda küçük açıklar içinde geçerlidir. Başka bir ifade ile bütçenin tam dengede olduğu veya fazlalıkların olduğu durumlarda siyah sıfırın olduğu söylenebilmektedir (HaushaltsSteuerung.de, 2022a).

Siyah sıfırda kalabilmek için tasarruf yapılması gerekmektedir. Bu nedenle siyah sıfır hedefini sürdürmek gerçekten kolay değildir. Bir ülkenin, ulaşım, eğitim alanlarında yatırımlara ihtiyacı vardır. Bunun gerçekleştirilmesi içinde finansmana ihtiyaç vardır. Burada problem tasarruf sağlamanın yönteminin belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Bu konuda değişik yollara başvurulabilmektedir. Örneğin, belirli bir bölgedeki hizmetler iptal edilebilir. Ancak bu durumda, nüfustaki belirli grupların milli gelirden daha az yararlanmaları söz konusu olacaktır. Başka bir yöntem olarak emekli maaşlarında kesintiler veya çok özel sosyal yardımların iptali düşünülebilir. Ancak, bunun sonucunda da toplumda şikayetler ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle bu alanlarda tasarruf nadiren görülmektedir. Siyah sıfırda kalmanın bir başka yolu da sübvansiyonları kesmektir. Ayrıca diğer bir yöntemde vergilerin artırılmasıdır. Vergi artışları, özellikle yüksek gelirli için söz konusuysa, ilk başta çok tutarlı ve makul görünebilir. Ancak yüksek gelirli girişimciler üzerindeki vergilerin artırılması, aynı zamanda daha düşük yatırım ve düşük üretkenlik ile sonuçlanabilir (Bedeutung Online, 2022).

Bütün bu yöntemler bütçe dengesi olarak kullanılan kavrama siyah sıfır denilmesine de açıklık getirmektedir. Bu kavram, bütçe dengesi için harcama yapılmayan hizmet alanlarının karanlıkta bırakılması şeklinde yorumlardan yola çıkılarak siyah sıfır şeklinde ifade edilmektedir (Reichlin, 2016).

Bütçede siyah sıfıra ulaşmayı veya bunu sürdürmeyi amaçlayan önlemlerin toplamına ise bütçe konsolidasyonu denilmektedir (HaushaltsSteuerung.de, 2022b).

Bütçe konsolidasyonunda orta vadede, bütçe dengelenene kadar sürekli olarak var olan kamu borcunu (yapısal açık) azaltacak şekilde borç geri ödeme ve borçlanmanın düzenlenmesi gerekmektedir. Sadece acil olan ihtiyaçlar ve projeler hayata geçirilebilmektedir (Adam, 2016: 497).

2.2. Siyah Sıfır, Denk Bütçe Kuramı ve Mali Kurallar

Bütçe denklığı konusunda tarihsel süreç içinde farklı görüşler vardır. Bunun nedeni, bu görüşlerin analizlerinin farklı iktisadi toplumlara dayanmasından ve bu toplumlar içinde devletin rolünden kaynaklanmaktadır. Klasik iktisat anlayışında iktisadi düzenin esası piyasa mekanizmasıdır. Bu anlayışa göre ekonomi kısa süreli dengesizlikler dışında tam istihdamdadır. Kısa süreli dengesizliklerde piyasa mekanizması tarafından düzenlenmektedir. Devlet harcamaları en düşük düzeyde olmalıdır. Devlet piyasayı dolaylı olarak destekleyen hizmetleri yerine getirmeli ve iç güvenlik, savunma, adalet vb. gibi hizmetleri sunmalıdır. Klasik iktisat anlayışında ekonomide bu şekilde yer alan devlet harcamaları da en düşük düzeyde olmalı ve devlet bütçesi de denk olmalıdır (Nowack, 2000: 49-54).

Denk bütçe, devletin bütçe yoluyla gerçekleştirdiği giderlerinin normal gelirlerine denk olmasıdır. Devletin normal gelirleri ise vergi, resim, harç ve patrimonu gelirlerdir. Bütçe denklığı için devlet harcamalarının gelirleri aşmaması veya gelirlerin altında kalmaması gerekmektedir (Henle, 1966: 173-174).

Klasik iktisadi anlayışa göre borçlanma gelirleri olağanüstü gelirdir ve devlet olağanüstü dönemler dışında borçlanmamalıdır. Devlet borçlanmak zorunda kaldığında da ekonomik istikrarın bozulmaması için borcun sermaye piyasalarından yapılması gerekmektedir. Eğer giderlerin bir bölümüne gelirler yetmeyip borçlanma ile karşılanıyorsa açık bütçeden bahsedilmekte ve açık bütçelerin enflasyona yol açacağı ileri sürülmektedir. Gelirler giderleri aşıyorsa bütçenin fazla vermesi söz konusudur. Bütçe fazlaları ise deflasyonu teşvik etmektedir. Dolayısıyla klasik denk bütçe anlayışında matematiksel anlamda gelir ve giderlerin eşit olması ve yıllık olarak dengeli olması gerekmektedir. Dengeli bütçelerin istikrar için bir ön koşul olduğu da ileri sürülmektedir (Mann, 1961: 3-6).

Klasik iktisadi anlayışın eksik yönlerinin ortaya çıkması ile 1929 dünya ekonomik bunalımından sonra Keynesyen görüş ortaya çıkmıştır. Bu görüşe göre ekonomide denge eksik istihdamda da sağlanabilmektedir. Tam istihdama ulaşmak için Maliye politikası araçlarının kullanılması gerekmektedir. Bütçe dengesi konusunda devri bütçe teorisi ve telafi edici bütçe teorisi vardır. Devri bütçe teorisinde, bütçe denklığı esnetilmiştir. Denklik anlayışından vazgeçilmemiştir. Ancak denklik konjonktür dönemleri için sağlanmalıdır. Ekonomik konjonktür düzeldiğinde ise devlet ekonomiyi yine piyasa mekanizmasına bırakmalıdır (Gaul, 2008: 5-7).

Telafi edici bütçe teorisinde ise denklik konusu ekonomik kriterlere bağlanmaktadır. Keynesyen görüşe göre borçlanma olağan bir gelirdir. Ekonominin piyasa mekanizmasına bırakılması durumunda sürekli olumsuz konjonktürel durumlar oluşacağından bütçede denklikten vazgeçilip sürekli açık kabul edilmektedir. Burada amaç önce ekonomide tam istihdam düzeyinde denge sağlamak ve bundan sonra bütçeye denklik kazandırmaktır. Bütçe dengesi ekonomik denklikten sonra düşünülmektedir (Böttger vd., 1981: 153-155).

Keynesçi politikalar sonucu pek çok ülkede devlet harcamalarının ve kamu borcunun GSYİH içindeki payı artmıştır. Bunun yanında enflasyonda oranları da yükselmiştir. 1970'li yıllarda ortaya çıkan stagflasyon süreci ile birlikte Keynesçi politikalar bırakılıp neo liberal politikalar uygulanmaya başlamıştır. Ekonomide gerçekleşen olumsuzlukların nedeninin bütçe açıklarından kaynaklandığını ileri süren görüşler çözüm için mali kuralların uygulanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir (Schmidt, 2009: 531-534).

Mali kurallar birçok ülkede bütçe disiplinini sağlamak ve sürdürülebilir istikrarlı bir ekonomiyi teşvik amacıyla ortaya atılmıştır. Mali kurallar yasal bir kısıtlamayı ifade ederek bütçe dengesi, borç, harcama veya vergilendirme gibi mali göstergelere belirli bir sınır getirmektedir. Hukuki anlamda bağlayıcılığı olmayan politika kuralları ile yasalaşmayan kurallar mali kural kapsamında yer almamaktadır (Kennedy vd., 2001: 238; akt. Bektaş ve Çetinkaya, 2021: 240). Mali kurallar sayısal ve sayısal olmayan şekilde ayrımlara tabi tutulmaktadır. Vergi kuralları, harcama kuralları, bütçe kuralları ve borçlanmaya ilişkin kurallar sayısal mali kurallardır. Avrupa birliği tarafından getirilen Maastricht Kriterleri sayısal mali kurallara örnek teşkil etmektedir. Buna göre üye ülkelerde bütçe açığı GSYİH'nın %3'ünü geçmemeli ve kamu borcu da %60'ı aşmamalıdır. Sayısal olmayan mali kurallar ise sayısal kuralların etkin uygulanmasını sağlayan prosedür düzenlemeleridir. Mali saydamlık, politik ve bürokratik sorumluluk sayısal olmayan mali kurallara örnek oluşturmaktadır. Mali kuralların uygulanabilir ve etkin olması için esnek ve bağlayıcılığının olmasının yanında, güvenilir, şeffaf mali göstergelere sahip olması gerekmektedir (Günaydın & Eser, 2009: 55-59).

Almanya'da bütçe dengesini sağlamada politik bir hedef olarak adlandırılan siyah sıfır tam anlamıyla klasik denk bütçe anlayışı ile örtüşmemektedir. Dar anlamda siyah sıfırda bütçe tam olarak dengede ise veya az bir fazlalık varsa siyah sıfırdan söz edilmekteydi. Burada bütçenin tam olarak dengede olması halinde siyah sıfırın bir yönü ile klasik anlayıştaki bütçe denklığı arasında benzerlik görünse de klasik anlayışta azda olsa bütçe fazlalıkları olduğunda bütçe denklığı söz konusu değildir. Klasik anlayıştaki denklik ile dar anlamda siyah sıfırın tanımlaması bu kısımda yine farklılık göstermektedir. Klasik anlayışta bütçe dengesinde giderler gelirlerden fazla olamayacağı gibi gelirlerde giderlerden yüksek olmamalıdır. Mutlak bir denklik anlayışı söz konusudur. Yani dar anlamda siyah sıfırda azda olsa fazlalıkların olması durumunda bütçenin dengede olması söz konusu iken klasik anlayışta böyle bir durumda bütçe denklığınden bahsedilememektedir. Bütçede fazlalıkların olduğu durumunu ifade eden geniş anlamda siyah sıfırla klasik bütçe dengesi arasında benzerlik yoktur.

Klasik iktisadi anlayışa göre borçlanma gelirleri olağanüstü gelirdir ve devlet olağanüstü dönemler dışında borçlanmamalıdır. Klasik iktisadi anlayış olağanüstü dönemlerde devletin borçlanabileceğini ileri sürmektedir. Siyah sıfırda ise devletin yeni borç alması mümkün değildir. Siyah sıfır ve klasik iktisadi anlayış bu açıdan da birbirinden farklıdır.

Siyah sıfırda yeni borç almak mümkün olmadığından Keynesyen iktisadi anlayışta yer alan devri bütçe teorisi ve telafi edici bütçe teorisi ile tamamen birbirinden farklıdır. Siyah sıfır hukuki anlamda bir bağlayıcılığı olmadığı için mali kural olarak nitelendirilmemektedir. Siyah sıfır Angela Merkel döneminde koalisyon hükümetinin bütçe dengesini sağlamada politik bir hedef olarak nitelendirilmektedir (Herrmann, 2014: 1-2).

3. Almanya’da Bütçe Dengesini Sağlamak İçin Yapılan Düzenlemeler

Almanya’da bütçe dengesi ile ilgili düzenlemeler, 1949 yılında yürürlüğe giren Federal Alman Anayasasının 109 ve 115. maddelerinde yer almaktadır. Anayasanın 109. maddesinde, federal ve eyalet hükümetlerinin borçlanma gelirleri olmadan bütün gelir ve harcamaların denkleştirilmesi gerektiği vurgulanmış ve denk bütçe ilkesi kabul edilmiştir. Bu kural ekonomide istikrarsızlığın olması durumunda ve anayasada yer alan doğal afetler ve istisnai acil durumlar için esnetilmiştir (Grundgesetz, 1949). Denk bütçe ilkesi çerçevesinde, 12 Mayıs 1969 tarihinde mali reform yasası ile Anayasasının 115. maddesinin 1. ve 2. fıkrasında değişiklik yapılarak “Altın Kural”² getirilmiştir (Finanzreformgesetz, 1969: 359).

Merkel döneminde parti bazında alınan kararlarla kamu borcuna ilişkin anayasal kurallar temelden reforme edilerek 2009 yılında altın kuraldan vazgeçilmiş yerine borç freni (borç limiti) uygulamaya konulmuştur. Borç freninin getirilmesinde altın kural uygulaması ile etkin bir borç sınırlaması sağlanamamasının önemli etkisi olmuştur. Ayrıca artan kamu harcamaları ve 1966-1967 döneminde yaşanan para politikasının tetiklediği istikrar krizi, 1974-1975 birinci petrol krizi, 1979-1980 ikinci petrol krizi, 2002-2003 yüksek teknoloji krizi, 2008 yılında yaşanan uluslararası mali ve ekonomik kriz sonucu bütçe açıkları artmıştır (Heilemann, 2019: 547-548).

2008 yılında yaşanan kriz sonucu borçlanma hızla yükselmiştir. Toplam kamu bütçesi borcu 1970’de kişi başına 1.053 Euro’dan 2009’da kişi başına 20.698 Euro’ya yükselmiştir. Borçların artışı aynı zamanda Almanya’nın 1990’da yeniden birleşmesi

² Devletin, yalnızca yatırım yapmak için borçlanabileceği, cari harcamalar için ise borçlanmaya gidilemeyeceği esaslı altın kural olarak adlandırılmaktadır. Almanya’da 1969 yılında yatırım harcamaları için borçlanmaya izin veren altın kural, anayasal zemine dayandırılarak uygulanmaya konulmuştur ve anayasal borç sınırlamasının ekonomik temelini oluşturmuştur. Genişletilmiş bütçe denkliliği olarak da adlandırılan altın kural uygulamasına göre, bütçe açığı federal hükümetin yatırım giderlerini aşamayacaktır. Getirilen bu kural federal yönetim, federal iktisadi işletmeler ve özel fonların da dahil olduğu bütçenin tamamına uygulanmaktadır (Lenk & Glinka, 2019: 864-867).

ve bunun sonucu mali yükünün artması gibi özel etkiler de rol oynamıştır (Gaul, 2008: 15 - 16). Yaşanan bu olumsuz gelişmeler sonunda Anayasanın 115. maddesinde değişiklik yapılarak borç freni getirilmiştir (Die Schuldenbremse des Grundgesetzes, 2009: 2248).

2009 yılında borç freni yasası yapısal olarak denk bütçe hedefi Almanya'nın anayasasında yerini almıştır. Anayasada yapılan bu değişiklik, bütçe açıkları söyleminin yeniden yoğunlaşmasının bir nedeni olmaktan çok bir sonucu şeklinde ortaya çıkmıştır. Yeni borç freninin getirilmesiyle, anayasal yasama organı borç kurallarını kısmen reforme etmekle kalmamış, aynı zamanda ideal temel olan "altın kuralı" terk ederek açık bir paradigma değişikliği gerçekleştirmiştir (Krebs, 2019).

Borç freni kuralına göre, federasyon her yıl için, GSYH'nin en fazla %0,35'i kadar borçlanabilecektir. Bu miktarın üzerindeki her türlü fazlalık, vadesiz bir hesaba kaydedilecek ve ekonomiye tekrar uygun bir biçimde iade edilecektir. 2016'dan itibaren federal hükümet için borç frenine uyum zorunludur. Federal eyaletler borç freninin yapısını kendileri düzenleyecektir. Ancak federal eyaletler de 2020'den itibaren bütçelerini dengelemek zorundadır. Bu kural ekonomide istikrarsızlığın olması durumunda ve anayasada yer alan doğal afetler ve istisnai acil durumlar için esnetilmiştir. Bu dönemlerde fiili yeni borçlanma yüzde 0,35 sınırının oldukça üzerinde olabilir. Bu ek borçların, ekonomik olarak daha iyi zamanlarda makul sürelerde tekrar ödenmesi gerekmektedir (Grungesetz, 1949: 115/2) Ancak makul süre ifadesi eyaletler arası farklı süre uygulamalarına yol açmıştır (Klieve, 2022).

Borç freni ülkenin çok kısıtlı oranların üzerinde ek borç almasını yasaklamaktadır. Borç freni anayasada yer alan mali kuraldır. Yapılacak olan yeni borçlanma miktarını sınırlar. Dolayısıyla federal ve eyalet hükümetlerinin gelirlerinden daha fazla harcama yapmalarının önüne geçilmesini sağlamaktadır (Mühlbach, 2022: 456-457).

Alman kamu maliyesinin sürdürülebilirliği konusundaki artan endişeler sonucu düzenlenen borç freni uygulamasına yönelik getirilen eleştirilerde vardır. Bu konuda kamu yatırımlarının borçla finansmanının, tüketici harcamalarının finansmanından farklı değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir (Fuest vd., 2019: 307-308).

Almanya'da bütçe disiplini için bağlayıcı bir kuralda, Almanya'nın da üyesi olduğu Ekonomik ve Parasal Birliğin, 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Anlaşmasında yer alan düzenlemelerdir. Anlaşmada, bütçe açığının GSYİH'ya oranının %3'ü, borç stokunun ise GSYİH'ya oranının %60'ı geçemeyeceği belirtilmektedir (Mühlbach, 2022: 456-457).

4. Siyah Sıfır ve Borç Freni Arasındaki Farklar

Alman kamuoyunda bazen siyah sıfırla borç freni eş anlamlı olarak kullanılmasına rağmen iki kavram birbirinden farklıdır. Borç freni, anayasada yer alan mali kuraldır. Siyah sıfır ise koalisyon hükümetinin bütçe dengesini sağlamak için belirlediği politik bir hedefdir. Borç freninde esneklik bulunmaktadır. Borç freni devletin belirli bir miktara

kadar yeni borç alabilmesine olanak vermektedir. Siyah sıfır ile yeni borç almak mümkün değildir (Herrmann, 2014: 1-2).

Siyah sıfırda hükümet harcamalarının gelirden daha fazla olmaması gerekmektedir. Bu nedenle borç freninden daha geniş kapsamlıdır. Siyah sıfır, siyasetin eylem alanını sınırlamakta ve politikacıların kurallara göre davranmalarına yol açmaktadır. Siyah sıfır, maliye politikasının manevra alanını borç frenine göre daha çok kısıtlamaktadır. Borç freni siyah sıfıra göre daha esnektir. Borç freni için ulaşılabilecek hedef ise siyah sıfırdır (Rietzer vd, 2018: 9-10).

Borç freni ve siyah sıfırın ortak noktası da şu şekildedir: Her ikisinde de borcun azaltılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda hem borç freni hem de siyah sıfır, kemer sıkma politikasını ve hükümet harcamalarında kesintilerin olmasını gerektirmektedir. Borç freni ve siyah sıfır federal ve eyalet hükümetlerinin gelirlerinden daha fazla para harcamamasını engellemeyi tasarrufu ve küçük devlet anlayışını amaçlamaktadır (Petzold, 2021: 397-400).

5. Siyah Sıfırın Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Siyah sıfıra bağlı kalmak genellikle çok olumlu sonuçlara yol açabilmekle birlikte olumsuz yönleri de bulunmaktadır.

5.1. Siyah Sıfırın Olumlu Yönleri

Siyah sıfır ile dengeli bir bütçe öngörüldüğünden aynı zamanda yatırımcı güvenini de sağlamaktadır. Siyah sıfır istikrarlı ve güvenilir bir politika oluşturulmasına katkı sağlayarak güven oluşturmaktadır. Yatırımcılar, girişimciler ve çalışanlar için zorlu fakat sürdürülebilir bir yoldur (Schuknecht & Ritter, 2014: 7).

Devlet borcu verimli yatırımlar için kullanılmadığında gelecek nesillere yük olmaktadır. Yeni borçlanmayı engelleyen siyah sıfır uygulaması gelecekteki nesillerin yapması gereken harcamalarının bugün harcanmasını engellemekte ve nesiller arası adalet katkısı sağlamaktadır (Hüther, 2021: 277-279).

Siyah sıfır amaçlayan konsolidasyon politikaları ile tasarruf sağlanıp bütçede meydana gelen fazlalıklar ekonomide istikrarsızlık dönemlerinde gelir kaybını telafi etmek için bir alan oluşturabilir. Ayrıca oluşturulan tasarruflar gelecekteki yatırımlar için kullanılabilir. Kısa vadeli harcama artışları engellenir. Uzun vadede güvenilir bir politikanın gerçekleşmesini sağlar. Devlet yeni borç aldığı zaman gelirinin artan bir kısmını borcu geri ödemek için kullanacaktır. Bunun sonucunda, sosyal politika, altyapı ve eğitim gibi geleceğe yönelik yatırımlar için fırsat azalmaktadır. Siyah sıfır, hükümetlere şimdiki ve gelecekteki sorumluluklarını yerine getirme özgürlüğü vermektedir (Hogrofe, 2019).

Siyah sıfırda kalmanın bir diğer olumlu yanı da enflasyondan kaçınmaktır. Devlet harcamaları yükselir ve geliri aşarsa, bu enflasyona ve en kötü durumda hiperenflasyona neden olacaktır (Adam, 2016: 497-499).

5.2. Siyah Sıfırın Olumsuz Yönleri

Siyah sıfır aile bütçesi gibi kazandığından fazlasının harcanmaması şeklinde basit bir fikre dayanmaktadır. Devlette gelirinden fazlasını harcamamalıdır. Ancak devlet bütçesine aile bütçesi gibi bakılmamasını destekleyen nedenler vardır. Öncelikle her yıl gelir ve gideri dengelemek devlet bütçesi için başlı başına ekonomik bir anlam ifade etmemektedir (Sacharov & Truger, 2018: 4-6).

Devlet kamu hizmetlerini gerçekleştirmek için borçlanarak yatırım yapabilir. Örneğin, yollar veya okul binaları gibi verimli kamu altyapısına yatırım yaparken durum böyledir. Bu yatırımlar kamu sermaye stokunu ve dolayısıyla uzun vadeli verimliliği ve büyümeyi artırmaktadır (Deuverden, 2015: 1223-1224).

Eğer bu borçla finanse edilemezse, mevcut nesil gelecekteki faydalar için tüm maliyetleri üstlenmek zorunda kalacak, ancak bunlardan sadece gelecek nesiller yararlanacaktır. Siyah sıfır savunularına göre, bu uygulama nesiller arası adaleti sağlamaktadır. Ancak nesiller arası adaleti gerçekleştirme amacı, aynı zamanda gelecek nesil için hüküm verilmesini gerektirmektedir. Bu durum özellikle yalnızca gelecek nesillerin fayda sağlayabileceği yatırımlar için geçerlidir. Örneğin okullar, üniversiteler, konutlar ve yollar gibi yeni altyapı inşaatları için geçerlidir. Doğu ve Batı Almanya'nın yeniden birleşmesi kapsamında inşa edilen tren yolları örnek olarak verilebilir. Aynı durum mevcut yapıların korunması için de geçerlidir. Burada da gelecek nesillerin harap olmuş bir altyapıdan zarar görmemesi ve nesiller arası adaletin sağlanması için yatırımların bugünden yapılması gerekmektedir. Siyah sıfır uygulaması daha düşük kamu yatırımlarına yol açmaktadır. Aslında ekonomik krizlerde harcama yapılmayan alanlar düzenli olarak kamu yatırımları olmaktadır (Gerginov, 2017).

Ayrıca devlet, gelirlerini çok daha uzun zaman dilimlerinde planlayabilmekte ve yapılandırabilmektedir. Devlet yatırımlarını daha yüksek bir kamu alt yapısı yatırımı için tahsis ederse, gelecekte bu alanlarda yapılan yatırımlar sonucu daha yüksek vergi geliri elde edebilecektir. Bunun sonucunda gelecekte bir vergi artışına da gerek kalmayacaktır. Siyah sıfır uygulamasında, ekonomik konjonktürün olumlu yükseliş gösterdiği dönemlerde bütçe gelir fazlaları harcanacak veya vergi indirimleri için kullanılacaktır. Ekonomik konjonktürün düşüş dönemlerinde ise harcamaların kısılması veya vergilerin artırılması gerekecektir. Bu şekilde uygulanan maliye politika sonucu yükseliş sırasında ekonomide harcamaların artması enflasyona yol açacaktır. Gerileme dönemlerinde, harcama kesintileri veya vergi artışları, ekonomiyi daha da kötüleştirecek ve krize sürükleyecektir (Menhart, 2016).

6. Almanya'da Merkel Döneminde Siyah Sıfır Uygulamasının Etkileri

Almanya'da 2005-2021 yılları arasında, Neo-liberal ekonomi politikalarını benimseyen Angela Merkel döneminde, Siyah sıfır uygulamasının, genel devlet harcamaları ve gelirleri ile yatırım harcamaları ve bütçe açığı üzerindeki etkisi bu bölümde tablolar aracılığı ile değerlendirilmektedir³. Ayrıca siyah sıfırla ulaşılmak istenen en önemli amaçlar arasında borçların azaltılması ve enflasyondan kaçınmak yer almaktadır. Bu nedenle borçlanmaya ve enflasyona ilişkin tablolara da yer verilmektedir.

6.1. Siyah Sıfırın Genel Devlet Giderleri, Genel Devlet Gelirleri ve Bütçe Açığı Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan tabloda genel devlet harcamalarının, gelirlerinin ve bütçe açığının GSYİH'ye oranları yer almaktadır.

Tablo 1: Almanya'da Genel Devlet Giderlerinin, Genel Devlet Gelirlerinin ve Bütçe Açığının GSYİH İçindeki Payı

YIL	GSYİH (Milyon Euro, Cari Fiyatlar)	Genel Devlet Harcamaları (GSYİH'nin yüzdesi olarak)	Genel Devlet Geliri (GSYİH'nin yüzdesi olarak)	Bütçe Açığı (GSYİH'nin yüzdesi olarak)
2005	2.288.310,0	46.8	43.5	-3.3
2006	2.385.080,0	45.2	43.6	-1.7
2007	2.499.550,0	43.4	43.7	0.3
2008	2.546.490,0	44.2	44.1	-0.1
2009	2.445.730,0	48.2	45.0	-3.2
2010	2.564.400,0	48.1	43.8	-4.4
2011	2.693.560,0	45.2	44.4	-0.9
2012	2.745.310,0	44.9	44.9	0.0
2013	2.811.350,0	44.9	45.0	0.0
2014	2.927.430,0	44.3	44.9	0.6
2015	3.026.180,0	44.1	45.1	1.0
2016	3.026.180,0	44.4	45.5	1.2
2017	3.267.160,0	44.2	45.5	1.3
2018	3.365.450,0	44.3*	46.3	1.9*
2019	3.365.450,0	45.0*	46.5	1.5*
2020	3.405.430,0**	50.8*	46.0	-4.3*
2021	3.601.750,0**	51.0*	47.4	-3.7*

*: Tahmini değer

** : Geçici veriler

Kaynak: Eurostat (2022) ve OECD (2022a) kaynaklarından elde edilen bilgilerle tablo tarafımızdan oluşturulmuştur.

³ Bu değerlendirmeler Almanya'da Federal, eyalet, yerel ve sosyal güvenlik kuruluşlarını da kapsayacak şekilde genel devlet kapsamındaki veriler göz önüne alınarak yapılmıştır.

Tablo 1'deki veriler değerlendirildiğinde 2007 yılı hariç 2012 yılına kadar harcamaların geliri aştığı izlenmektedir. 2012 ve 2013 yıllarında bütçede gelir ve gider dengesinin sağlandığı görülmektedir. Küresel mali kriz sürecinde, GSYİH içinde genel devlet harcama oranı 2009'da 48.2'ye çıkmıştır. Genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki oranı 2010 yılında yüzde 48,1; 2011 ile 2019 yılları arasında yüzde 44,6 oranında çok az dalgalanırken, 2020 yılında COVID-19 pandemisinin etkisiyle harcamaların artması sonucunda yüzde 51,3 ile önemli miktarda arttığı görülmektedir.

Borç frenine getirilen esneklik sonucu pandemi döneminde önemli artışlar görülmektedir (Schnitzer & Truger, 2022: 12-13).

Siyah sifıra göre uygulanan bütçede, kamu harcamalarında önemli bir artışın kaydedilmediği belirtilebilir. Siyah sıfır uygulaması, doğrudan ve dolaylı olarak yetersiz kamu harcamalarına yol açmıştır (Sacharow & Truger, 2018: 5-7). Kamu gelirleri ise 2014-2019 yılları arasında üst üste altı kez giderlerden daha fazla artarak bütçede finansman fazlası oluşmasını sağlamıştır. Ancak daha sonra COVID19 pandemisi nedeniyle giderler artmış ve gelirler düşmüştür. Finansman açığı da 2020'de bu nedenle yükselmiştir (Schnitzer & Truger, 2022: 12-13).

Ayrıca Almanya, Maastricht açığını 2006-2008 yılları arasında GSYİH'nin yüzde 3'ü olan referans değerinin altına geri getirmeyi başarmıştır. 2011 yılında, yukarıda anlatılan siyah sıfır ve siyah sifıra ulaşmak için getirilen borç freni, etkilerini göstermiş bütçe açığında gözle görülür bir azalma meydana gelmiştir. Almanya'da bu nedenle, 2012 yılından 2019 yılına kadar, finansman fazlaları elde edilmiştir.

2019 yılında bütün dünyada da etkisini gösteren COVID-19 pandemisi ile başa çıkmak için alınan önlemler sonucunda Almanya 2020'de, GSYİH'nin yüzde 4.3'ü kadar olan yine önemli bir açık vermiştir (Schnitzer & Truger, 2022: 11-12). Tablodan da izlendiği gibi Alman hükümeti, yedi yıl aradan sonra ilk kez 2020 yılında bütçe açığı vermiştir.

6.2. Siyah Sıfırın Genel Devlet Borçları Üzerindeki Etkisi

Almanya'da kemer sıkma ve küçülme politikalarının izlendiği 2005 - 2020 döneminde borçlanmanın azaltılmasına yönelik bütçe politikaları oluşturulmuştur. Siyah sıfır uygulamasının diğer bir amacı da borçların azaltılmasıdır. Tablo 2'de Almanya'da genel devlet borcunun GSYİH içindeki yeri ve OECD Ülkeleri genel devlet borç ortalaması yer almaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde, 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan mali kriz nedeniyle ulusal borcun arttığı görülmektedir. Ulusal borç, 2012 yılına kadar artış göstermiştir. 2013 yılından itibaren, Almanya'nın ulusal borcunda düşme eğilimi izlenmektedir. 2014 yılına kadar ise Almanya'nın ulusal borcunun OECD ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. 2014 yılından sonra OECD ülke ortalamasının gerisinde kaldığı görülmektedir.

Tablo 2: Almanya’da Genel Devlet Borcunun, GSYİH İçindeki Payı ve OECD Ülkeleri Ortalaması

YIL	Almanya Genel Devlet Borcu- Toplam, GSYİH'nin yüzdesi olarak	OECD Ülkeleri ortalaması
2005	71.6	-
2006	69.0	-
2007	66.3	52.0
2008	70.9	57.0
2009	77.7	66.1
2010	87.1	69.9
2011	86.1	72.8
2012	88.6	80.2
2013	84.1	81.3
2014	83.9	85.1
2015	79.8	83.6
2016	77.0	83.6
2017	72.4	81.2
2018	69.1	79.4
2019	67.5	80.0
2020	78.7	94.7

Kaynak: OECD (2022b), doi: 10.1787/a0528cc2-en

Maastricht anlaşmasındaki borçlanma kriteri açısından tablo değerlendirildiğinde, 2018-2019 yıllarında önceki yıllara göre bu kriterle oldukça yakın olmasına rağmen yine de hedefe ulaşamadığı görülmektedir. Federal hükümetin siyah sıfır uygulamaları sonucu ulusal borcun GSYİH içindeki payı, 2019 yılına kadar azalmıştır.

2020 yılında ise yine pandeminin etkisiyle bir önceki yıla göre yeniden önemli ölçüde artış görülmektedir. Bu artışta borç frenine getirilen esnekliğin de etkisi olduğu söylenebilir (Ehnts & Paetz, 2021: 202-204).

Tablo 1 ve Tablo 2 birlikte değerlendirildiğinde, Almanya’nın bütçe dengesi konusunda, borçlanmaya kıyasla daha başarılı olduğu söylenebilir. Ayrıca Almanya’nın borç oranı OECD ülkeleri ortalaması göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, 2014 yılına kadar genel devlet borcunun GSYİH içindeki payının bu ülkelere göre yüksek olduğu ve sonraki yıllarda düştüğü görülmektedir.

6.3. Siyah Sıfırın Genel Devlet Yatırımları Üzerindeki Etkisi

Siyah sıfıra yöneltilen eleştirilerden biri de yatırım harcamalarını azaltacağıdır. Aşağıda yer alan Tablo 3’te genel devlet yatırımlarının GSYİH’ye oranları yer almaktadır.

Tablo 3: Almanya’da Genel Devlet Yatırımlarının GSYİH İçindeki Payı

YIL	Genel Devlet Yatırımları GSYİH'nin yüzdesi olarak
2005	10.10
2006	10.33
2007	9.83
2008	10.40
2009	12.34
2010	12.06
2011	11.40
2012	10.90
2013	10.95
2014	10.47
2015	10.69
2016	10.78
2017	10.92
2018	11.22*
2019	11.20*
2020	12.12*
2021	11.69*

* Tahmini değer

Kaynak: OECD (2022c), doi: 10.1787/abd72f11-en

Kamu yatırım harcaması, gelecekte Alman ekonomisinin üretim potansiyelini artıracak veya uzun vadeli makroekonomik net getiriler vaat edebilecek harcamaları kapsamaktadır (Fuest vd., 2019: 307-308).

Federal bütçede, yatırım harcamalarında, belirtilen dönem içinde kayda değer bir artışın olmadığını söylemek mümkündür. Yatırımlar 2014-2019 yılları arasında çok az miktarda yükselmiştir. Bu yükseliş borcun azaldığı ve bütçe fazlalarının elde edildiği döneme denk gelmektedir.

Almanya’da da ulaşım alt yapı, otoyollar, demiryolu ve köprüleri, enerji arzı, kreşler, okul binaları gibi listenin uzatılabileceği kamusal alanlarda yatırım harcamaları ihtiyacı birikmiştir. Kamu yatırımlarının bir toplum için çok büyük sosyal ve ekonomik öneme sahip olduğu düşünüldüğünde, Almanya'nın ek kamu harcaması ve yatırım yapması gerekmektedir. Bilindiği gibi borçlanma ile daha yüksek yatırımlar yapılabilen ve toplumun ihtiyaç duyduğu hizmetler gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca ülke çapında bilişim hizmetleri sunulabilmekte ve yollar, köprüler yenilenebilmektedir. Yatırımlar olmadan ekonomik büyüme gerçekleştirilememektedir (Rietzler vd., 2018: 8-11).

6.4. Siyah Sıfırın Enflasyon Üzerindeki Etkisi

Siyah sıfır uygulamasının bir diğer amacı da enflasyondan kaçınmaktır. Aşağıdaki tabloda Almanya'ya ve OECD ülkelerine ait enflasyon verileri yer almaktadır.

Tablo 4: Almanya'da Enflasyon Oranı ve OECD Ülkeleri Enflasyon Oranı Ortalaması

YIL	Almanya Enflasyon Oranı	OECD Ülkeleri Enflasyon Oranı Ortalaması
2005	1.55	2.64
2006	1.58	2.67
2007	2.30	2.55
2008	2.63	3.74
2009	0.31	0.56
2010	1.10	1.80
2011	2.08	2.85
2012	2.01	2.24
2013	1.50	1.60
2014	0.91	1.74
2015	0.51	0.68
2016	0.49	1.20
2017	1.51	2.28
2018	1.73	2.61
2019	1.45	2.07
2020	0.51	1.37
2021	3.14	3.98

Kaynak: OECD (2022d), doi: 10.1787/eee82e6e-en

Avrupa'nın en büyük ekonomisine sahip olan Almanya'da enflasyon, 2005 yılından 2009 yılına kadar artış göstermiştir. 2007 yılında mali kriz öncesi ve 2008 mali krizde enflasyonun yükseldiği görülmektedir. 2009 yılında enflasyon oranında mali kriz sonrası yaşanan durgunluk nedeniyle düşme görülmektedir (Ehnts & Paetz, 2021: 204). 2010 ve 2013 yılları arasında enflasyon oranlarında tekrar yükselme gerçekleşmiştir. 2005 yılından 2020 yılına kadar bazı yıllarda dalgalanmalar görülse de enflasyon oranının genel seyrinin yüzde 1,1 ile yüzde 1,8 arasında değiştiğini söylemek mümkündür.

COVID-19 pandemisinin neden olduğu ekonomik durgunluk nedeniyle 2020'de enflasyon oranı yüzde 0,51'e düşmüştür. COVID-19 pandemisi nedeniyle kesintiye uğrayan tedarik zincirlerinden kaynaklanan teslimat darboğazları ve yukarı yönlü ekonomik seviyelerde enerji ürünlerine yönelik fiyat artışları da enflasyon oranını etkilemiş ve 2021 yılında yükselmiştir (Ehnts & Paetz, 2021: 204-206).

Almanya'da enflasyon oranları, incelemenin yapıldığı dönemde, OECD ortalamasının altında yer almıştır.

7. Sonuç

Neo-liberal iktisadi politikaların benimsendiği Merkel döneminde, yüksek bütçe disiplini anlayışı geçerli olmuştur. Bu bağlamda siyah sıfır olarak adlandırılan denk bütçe anlayışı uygulanmıştır.

Bütçe fazlalarının temel popülaritesi ve bütçe açıklarının sorunsallaştırılması, Almanya'da siyah sıfırın başarısının koşullarını oluşturmuştur. Siyah sıfır bütçe dengesini siyasi hedef olarak göstermektedir.

Siyah sıfır, dar anlamda dengeli bir kamu bütçesi olduğunda ortaya çıkmaktadır. Yani giderlerin gelirleri aşmaması ya da çok az aşması gerekmektedir. Önemli ölçüde fazlalıkların elde edilmesi durumunda da geniş anlamda siyah sıfırdan söz edilebilmektedir. Siyah sıfıra ulaşma hususunda bir araç olan borç freni, genellikle siyah sıfır ile eşanamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak borç freni ve siyah sıfır birbirinden farklıdır. Borç freni, anayasada yer alan mali kural olmasına karşın siyah sıfır hükümetin bütçe dengesini sağlamak için belirlediği politik bir hedeftir. Siyah sıfır borç freninden daha geniş kapsamlıdır ve siyah sıfır ile yeni borç alınamamaktadır.

Siyah sıfıra bağlı kalmak genellikle olumlu sonuçlara yol açabilmektedir. Almanya'da siyah sıfır uygulaması sonunda kamu harcamalarının artmadığını ve kamu gelirlerinde meydana gelen bütçe fazlalıkları ile önemli bir rezerv oluştuğu görülmektedir. Bu durum sonuç olarak, tekrar borca girme fırsatı ortaya çıkaracaktır.

Siyah sıfırın uygulandığı dönemde bütçe açıklarının ve enflasyonun da azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ise aşırı borçlu olmayan güvenilir ve sağlam bütçelerin oluşmasına yol açmıştır. Bu nitelikteki bütçeler yatırımcıya güven vermektedir. Bununla birlikte, sürekli siyah sıfırda kalmak çeşitli sorunları da beraberinde getirebilecektir. İncelenen dönemde yatırım harcamalarında bu durum ortaya çıkmıştır. Yatırım harcamalarında incelenen dönemde önemli bir artış kaydedilmediği görülmektedir. Yeni yatırımların yapılmaması sonucunda ekonomik büyümede sağlanamamaktadır. Sonuçta ertelenen yatırımlar gelecekte birikecektir. Daha sonraki konjonktür dönemlerinde yeni borçlanmaya izin verildiğinde, borçlar artacak ve borçların geri ödemesi uzun zaman alacaktır. Aynı zamanda borcun faizinin artma riski de ortaya çıkacaktır. Geleceğe ilişkin olarak, yatırımların engellenmesinin olumsuz sonuçlara yol açabileceğini söylemek mümkündür.

Etik Kurul Onayı: Etik kurul belgesi gerektiren bir çalışma değildir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları:

Hatice Dayar - Fikir ve Amaç, Planlama ve Tasarım, Veri Toplama, Veri Analizi ve Tartışma, Literatür ve Atıf, Yazım ve Format, Son Onay ve Sorumluluk, Genel Katkı Düzeyi - % 100.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Adam, H. (2016). "Von der Inflationsphobie bis zur schwarzen null", *Wirtschaftsdienst*, 96(7), 492-500.
- Bedeutung Online. (2022). <https://www.bedeutungonline.de/was-bedeutet-schwarze-null-bedeutung-definition-erklaerung/>, (02.07.2022).
- Bektaş, N.B., & Çetinkaya, Ö. (2021). "Bütçe Yönetimi Kavramı ve Türkiye'de Bütçe Yönetiminin Başarısının Değerlendirilmesi". *Uluslararası Kamu Maliyesi Dergisi*, 6(2), 233-262.
- Blum, J., Gründler, K., de Britto Schiller, R., & Potrafke, N. (2019). "Die Schuldenbremse in der Diskussion—Teilnehmer des Ökonomenpanels mehrheitlich für Beibehaltung". *ifo Schnelldienst*, 72(22), 27-33.
- Böttger, G., Gretschmann, K., ve Huppertz, P. H. (1981). "Kompensatorische Finanzpolitik als Vollbeschäftigungsstrategie". *Wirtschaftsdienst*, 61(3), 151-156.
- Deuverden, K. (2015). Finanzpolitik: "Haushaltsspielräume werden enger-umso wichtiger sind jetzt richtige Ausgabeentscheidungen". *DIW Wochenbericht*, 82(51/52), 1218-1227.
- Die Schuldenbremse des Grundgesetzes. (2009). Das Gesetz zur Änderung des Grundgesetzes (Artikel 91c, 91d, 104b, 109, 109a, 115, 143d) vom 29.7.2009 wurde im BGBl. Jahrgang 2009 Teil I Nr. 48, ausgegeben zu Bonn am 31.7.2009, 2248.
- Ehnts, D., & Paetz, M. (2021). "Wie finanzieren wir die Corona-Schulden?". *Wirtschaftsdienst*, 101(3), 200-206.
- Eurostat. (2022). Data Explorer (europa.eu). (08.07.2022).
- Finanzreformgesetz. (1969). Bundesgesetzblatt Jahrgang 1969 Teil I Nr. 37, ausgegeben am: 14.05.1969, 359.
- Fuest, C., Gründler, K. & Potrafke, N. (2019). "Für eine nachhaltige Finanzpolitik mit der Schuldenbremse". *Wirtschaftsdienst*, 99(5), 307-313.
- Gaul, C. M. (2008). "Konjunkturprogramme in der Geschichte der Bundesrepublik Deutschland: Einordnung und Bewertung der Globalsteuerung von 1967 bis 1982". *Wissenschaftliche Dienste des Deutschen Bundestages (WD 5–3010–009/09)*, Berlin: Deutscher Bundestag.
- Gerginov, D. (2017). Schwarze Null: Diese Pro- und Contra-Argumente gibt es GeVestor. <https://www.gevestor.de/finanzwissen/oekonomie/volkswirtschaft/schwarze-null-diese-pro-und-contra-argumente-gibt-es-813727.html>, (14.11.2022).
- Grundgesetz. (1949). Datum und Nummer eins Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland.
- Günaydın, İ. & Eser, L.Y. (2009). "Maliye Politikasındaki Yeni Trend: Mali Kurallar". *Maliye Dergisi*, 156, 51-65.
- HaushaltsSteuerung.de. (2022a). <https://www.haushaltssteuerung.de/lexikon-schwarze-null.html>, (03-07-2022).

- HaushaltsSteuerung.de. (2022b). <https://www.haushaltssteuerung.de/lexikon-haushaltskonsolidierung.html>, (03-07-2022).
- Heilemann, U. (2019). "Rezessionen in der Bundesrepublik Deutschland von 1966 bis 2013". *Wirtschaftsdienst*, 99(8), 546-552.
- Henle, W. (1966). "Gleichgewichtstheorie Und Haushaltsplanung". *Zeitschrift Für Politik*, 13(2), 172-182.
- Herrmann, K. (2014). *Zum Streit um die "schwarze Null"* (No. 14). DSI kompakt (13.11.2022).
- Hogrofe, J.B. (2019). Erfolgsmodell Schuldenbremse Darum fährt Deutschland mit der Schwarzen Null besser. (Soziale Marktwirtschaft). [https://www.insm.de/insm/themen/soziale-marktwirtschaft/darum-faehrt-deutschland-mit-der-schwarzen -null-besser](https://www.insm.de/insm/themen/soziale-marktwirtschaft/darum-faehrt-deutschland-mit-der-schwarzen-null-besser), (14.11.2022).
- Hüther, M. (2021). "Der lange Schatten der Hyperinflation". in *List Forum für Wirtschafts-und Finanzpolitik*. 46(3), 273-298). Springer Berlin Heidelberg.
- Ismar, G. (2022). Druck auf die "schwarze Null": Der Schraubstock im Finanzministerium. (Tagesspiegel). <https://www.tagesspiegel.de/politik/der-schraubstock-im-finanzministerium-5695324.html>, (13.11.2022).
- Klieve, L.M. (2022). Von schwarzer Null und grüner Null, *KOPO*, <https://kopo.de/blog/2022/02/17/von-schwarzer-null-und-gruener-null/>, (14.11.2022).
- Krebs, T. (2019). *Jenseits der schwarzen Null: Die Schuldenbremse, die wir brauchen*. Blaetter. <https://www.blaetter.de/ausgabe/2019/oktober/jenseits-der-schwarzen-null-die-schuldenbremse-die-wir-brauchen>, (13.11.2022).
- Lenk, T. & Glinka, P. (2019). "Schuldenbremse im Kontext geänderter finanzpolitischer Rahmenbedingungen". *Wirtschaftsdienst*, 99(12), 863-870.
- Mann, F.K. (1961). "Ideologie und Theorie des Haushaltsgleichgewichts". *FinanzArchiv/Public Finance Analysis*, (H. 1), 1-24.
- Menhart, M. (2016). Zum dritten Mal die "schwarze Null" – Pro und Contra eines ausgeglichenen Staatshaushalts in Deutschland. <https://de.linkedin.com/pulse/zum-dritten-mal-die-schwarze-null-pro-und-contra-eines-menhart>, (15.11.2022).
- Mühlbach, C. (2022). "EinUpdate für die europäischen Fiskalregeln". *Wirtschaftsdienst*, 102(6), 456-460.
- Nowack, T. (2000). Das Leitbild des Laisser-faire in der Politischen Ökonomie von Smith bis Keynes, dargestellt anhand der Hauptwerke von Smith, Malthus, Ricardo, Mill, Marshall und Keynes, Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Philosophischen Fakultät der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Bonn.
- OECD. (2022a). General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en. (08.07.2022).
- OECD. (2022b). General government debt (indicator). doi: 10.1787/a0528cc2-en. (08.07.2022).
- OECD. (2022c). Investment by sector (indicator). doi: 10.1787/abd72f11-en. (08.07.2022).
- OECD. (2022d). Inflation (CPI) (indicator). doi: 10.1787/eee82e6e-en. (08.07.2022).

- Petzold, T. (2021). "Das Ende der Schuldenbremse? Staatsverschuldung in der Pandemie". *KJ Kritische Justiz*, 54(4), 397-412.
- Reichlin, M. (2016). Schwarze Null, rote Null – Was ist dran am Märchen des ausgeglichenen Haushalts?. (Uni.de). <https://uni.de/redaktion/schwarze-null-rote-null>, (13.11.2022).
- Rietzler, K., Teichmann, D. & Truger, A. (2018). *IMK-Steuerschätzung 2018-2022: Hohe Einnahmen, viele Vorhaben, aber keine Strategie* (No. 138). IMK Report. (13.11.2022).
- Sacharov, A. & Truger A. (2018). Die Schwarze Null ist ein sinnvolles Leitprinzip für die Haushaltspolitik (Steuer. De). <https://steuermythen.de/wp-content/uploads/2018/09/Mythos19SchwarzeNull.pdf>, (15.11.2022).
- Schmidt, I. (2009). "Große Krisen seit den 1930er Jahren". *PROKLA. Zeitschrift für kritische Sozialwissenschaft*, 39(157), 523-540.
- Schnitzer, M. & Truger, A. (2022). "Finanzierung von Zukunftsinvestitionen: Pragmatische Lösungen sind gefragt". *Wirtschaftsdienst*, 102(1), 11-14.
- Schuknecht, L. & Ritter, N. (2014). "Korrektur der Wachstumsprognosen: Ist ein ausgeglichener Haushalt noch machbar?". *ifo Schnelldienst*, 67(23), 5-12.